

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO II. — ŠTEV. 44.

NOVO MESTO, 1. NOVEMBRA 1951

CETRTLETNA NAROCNINA 75 DIN

IZHAJA TEDENSKO

PRVI ZBOR REPUBLIŠKE ZVEZE KMETIJSKIH ZADRUG SLOVENIJE

KMETIJSKIM ZADRUGAM MORAMO POSVETITI VSO NAŠO SKRB

zato, ker so najspešnejše sredstvo za dvig naše kmetijske proizvodnje

Govor predsednika vlade LRS tovariša MIHE MARINKA

Predsednik vlade LRS Miha Marinko je imel na 1. rednem zboru Republiške zveze kmetijskih zadrug v Ljubljani dne 20. oktobra daljši govor, iz katerega objavljamo nekaj izvlečkov:

ZAKAJ MORAMO DVIGNITI KMETIJSKO PROIZVODNJO?

»Kmetijskim zadrugam moramo posvetiti vso našo skrb zato, ker so najspešnejše sredstvo za dvig naše kmetijske proizvodnje.

Zakaj moramo dvigniti in povečati kmetijsko proizvodnjo? Prvič zato, ker je prehrana našega prebivalstva, zlasti nekmečkega, nezadovoljiva, kar je glavna ovira za hitrejši dvig življenjskega standarda vsega našega ljudstva. Za dvig tega standarda pa je osnovni pogoj: hitrejša industrializacija naše dežele in mehanizacija vse naše proizvodnje ne le v industriji, gradbeništvu, marveč tudi v kmetijstvu. Standarda ne moremo dvigniti, če si moramo še od tega malega, kar proizvedemo, odtrgati od ust zato, da investiramo v kapitalno graditve naše industrije, če nismo v stanju povečati izvoza za hitrejšo in večjo nabavo industrijske opreme iz inozemstva in mehanizacije za vso našo proizvodnjo, torej tudi

za kmetijsko, da ne govorimo o tem, kako nam je povečan izvoz potreben tudi za nabavo cele vrste potrošnega blaga, kolonialnega blaga, ki ga naša zemlja ne more dati, in potrošnih predmetov industrijske proizvodnje, ki jih danes še ne moremo proizvajati.

Mi že danes izvažamo maksimum, kar zmora naša ekstraktivna in predelovalna industrija. Naši investicijski plani v industriji so čvrsto zasnovani na tem, da povečamo izvoz industrijske proizvodnje. Ali tu se preko realnih možnosti ne morejo ustvarjati čudeži. Nasprotno. Izvoz lesa se mora zmanjšati, ker izčrpa naše naravno bogastvo v lesu, zato se moramo tudi tu usmeriti k povečanju lesne predelovalne industrije in stremeti, da se uveljavimo na zunanjem trgu s finalnimi proizvodi naše lesne industrije, kar se nam po devizni vrednosti mnogo bolj izplača, kakor izvažati surov les ali proizvode naše žagarije.

KMETIJSKIH PRIDELKOV IZVAŽAMO DANES NEPRIMENO MANJ, KAKOR PA JIH JE IZVAŽALA STARA JUGOSLAVIJA

To pa ne zaradi tega, ker bi bila prej večja produktivnost v kmetijstvu kakor je danes, marveč na račun lastne potrošnje kmetijskih dobrin. V starem kapitalističnem sistemu sta lahko delavec in kmet neprimerno manj trošila kakor danes. Danes se je občutno povečalo število delavcev, torej kmetijsko neproduktivnih, razen tega pa kmetije povprečno več pridreže kmetijskih pridelkov za lastno potrošnjo. Te slednje ugotovitve pa ni treba vzeti kot očitke, ker ni naš namen zmanjšati življenjski standard našega kmeta na predvojno raven. Zato moramo odločno zavržati tista primitivna pojmovanja, ki menijo, da je kmetovalcu dovolj, če prehrani sam sebe, četudi s primitivnim, nerentabilnim obdelovanjem zemlje. Prav tako moramo zavržati tiste samozadovoljne sodbe slovenskega kmeta, ki menijo, da je njegova produktivnost na zadostni višini, da mu relativno višje intenzivnosti v obdelovanju zemlje ni treba povečati. Nedvomno drži, da v našem povprečju ni kaj očitati na marljivosti in tudi umnem kmetovanju ob današnjih razpoložljivih sredstvih, ob pretežno ročnem delu in drobni posesti večini naših kmetov,

četudi so močne špekulativne tendence, ki mnoge kmete zavajajo v zanemarjanje proizvodnje. Toda takšen način proizvodnje ne more biti zdrava osnova razvoja ekonomske in splošne blaginje.

MI SE MORAMO IZKOPATI IZ NAŠE ZAOSTALOSTI

Danes je težko govoriti o kakšnem pomembnem napredovanju kmetijske proizvodnje; kolikor je mestoma storjen napredek, opazamo drugod zanemarjanje, izvirajoče iz tržne špekulacije. Nedvomno je, da tudi naša prejšnja odkupna politika ni delovala stimulativno na razvijanje kmetijske proizvodnje. Ta način tudi ni bil naš cilj in naša želja, marveč je bil nereakovan le kot izhod za silo, kot izbira manjšega zla, da se kolikor toliko zagotovi prehrana našega prebivalstva, katerega kmetijsko neproduktivni del je s tempom naše industrializacije in kapitalne graditve hitro naraščal.

Ce pa pogledamo naprej, se moramo zavedati: naša industrializacija bo nujno terjala, da se mora struktura našega prebivalstva nujno še spreminjati v smeri nadaljnjega zmanjševanja števila kmetijskega prebivalstva in povečanje kmetijsko neproduktivnega prebivalstva.

Mi se moramo izkoptati iz naše zaostalosti, da ob povečanju kmetijske proizvodnje tudi olajšamo delo v kmetijstvu. Splošna mehanizacija proizvodnje v industriji in kmetijstvu pomeni znižanje proizvodnih stroškov in splošno povečanje narodnega dohodka. V tem pa je tudi nastajanje bistvene materialne vsebine socializma. Razvoj industrializacije bo sila težaven, če že ne nemožec, brez dviga kmetijske proizvodnje, ta pa je spet odvisno od tempa razvoja industrije, ki edina mora dati tehniko, mehanizacijo in druga sredstva za izboljšanje in povečanje kmetijske proizvodnje.

STROJI TERJAJO UPORABO V ZADRUŽNI OBLIKI

Ze današnja mala količina razpoložljivih kmetijskih strojev in mehanizacije nujno terja njihovo uporabo v zadrugi obliki, da bi se polno izkoristila, a polno izkoriščanje rentabilnosti mehanizacije je

Nadaljevanje na 2. strani

PRED LETOŠNJIM TEDNOM LJUDSKE TEHNIKE

»Brez tehnične izobrazbe si danes ne moremo zamisliti kulturne človeka in naroda, posebno pa ne v ljudski državi, kjer je delo, ki je vedno v zvezi s tehniko, ponos in dolžnost vsakega pravega človeka socialistične družbe.« Besede predsednika Glavnega odbora Ljudske tehnike, tovariša Milka Goršiča, nam nadvse globoko pojasnjujejo pomen vsake leto se ponavljajočih Tednov tehnike. Živimo v času, ko zavzema tehnika nesluhen razvoj. Nikoli prej niso jugoslovanski narodi v tako silovitem zaletu ustvarjali trdnih temeljev svojega gospodarstva in neodvisnosti. Premagujemo mnoge težave, obdani od izvalcev na mejah informbirojevskih držav, a hkrati vedno bolj spoštovani in priljubljeni od vseh naprednih množic sveta, ki upravičeno gledajo v Titovi Jugoslaviji enega najzavestnejših in najmočnejših iskrenih pobornikov za svetovni mir. Naloga, ki so pred nami, pa lahko uspeš-

no izpolnjujemo le takrat, če do podrobnosti obvladamo stroje in orodja, s katerimi ustvarjamo jutrišnji boljši dan.

Petro je področje dejavnosti organizacij Ljudske tehnike. Kdo izmed mladih, pa tudi starejših ljudi si ne želi naučiti se upravljati z avtomobilom, motorjem, traktorjem, morda celo letalom, s stroji najrazličnejših vrst in namenov, ki nam vsak dan služijo? Pa radioamaterstvo, kmetijsko-tehnični klubi, avtomobilizem, letalstvo z jadranci, pa tehnika v industriji, gradbeništvu, rudarstvu, kmetijstvu, lokalnih podjetij in tako dalje in naprej? Kamor koli se ozreš, naletiš v današnjem svetu na tehniko. Ni prave kulture brez tehnike, ki ima edini namen: služiti človeku in mu olajšati delo, mu dajati čas, da se bo lahko izobraževal in užival tudi kulturne dobrine.

Od 4. do 10. novembra bo letošnji Teden tehnike. Prikaže naj ljudem po-

Maršal Tito ob Dnevu Združenih narodov

Na prošnjo uredništva »Borbe« je dal predsednik vlade FLRJ maršal Tito v zvezi z Dnevom Združenih narodov tole izjavo:

»Letošnja proslava Dneva Združenih narodov je v času, ko se poleg že obstoječih nerešenih mednarodnih problemov postavljajo novi in novi resni problemi, ki še bolj poslabšujejo tako in tako težko mednarodno situacijo. Vse to kaže, da vsa dosežanja prizadevanja OZN niso mogla odstraniti poglavitnih vzrokov mednarodne napetosti in uresničiti takšno vsestransko in iskreno sodelovanje na svetu, kakršno je kot namen organizacije zapisano v Ustanovni listini.

Moje globoko prepričanje je, da dosežani neuspehi Združenih narodov ne bi smeli biti vzrok, da bi oslabele zaupanje v to mednarodno organizacijo, kajti če bi se to zares zgodilo, tedaj bi bil ogrožen tudi obstoj Združenih narodov, kar bi utegnilo imeti usodne posledice za človeštvo.

Današnji položaj pa še bolj terja potrebo, da se Združeni narodi obdržijo, okrepe in razširijo kot splošna svetovna organizacija. Se več, ni dvoma, da

je navzlic neuspehu, da bi do sedaj uresničila popolno sodelovanje med narodi. Organizacija Združenih narodov mnogo pripomogla, da ni prišlo še do hujših dogodkov v zvezi s spori, ki ogrožajo mir. Lani sem povedal, da lahko samo popolno in enakopravno sodelovanje vseh članov Združenih narodov glede vseh vprašanj okrepi in ohrani to organizacijo, da izvede svoje poslanstvo. Mislim, da to velja še bolj danes, ko se v vrsto osnovnih mednarodnih problemov čedalje bolj postavlja vprašanje nacionalnega razvoja številnih narodov, ki v nedavni preteklosti niso imeli popolne neodvisnosti. To vprašanje z vso resnostjo postavlja pred Združene narode organiziranje širokega mednarodnega sodelovanja v smeri uresničitve teženj teh narodov in izkazovanja gospodarske in tehnične pomoči nezadostno razvitim državam na sploh.

Na tem torišču, kakor tudi na uresničitvi načel Ustanovne listine Združenih narodov na splošno, a predvsem pri vseh prizadevanjih za krepitev mira in mednarodnega sodelovanja, bo vlada FLRJ kot doslej najaktivnejše sodelovala.

Zveza borcev bdi nad pridobitvami NOB

II. teren Novega mesta izvoli dosedanji odbor organizacije ZB Članstvo protestira proti rovarstvu protiljudske duhovščine

Tako kot se je lotil dela devetčlanski odbor organizacije Zveze borcev II. terena v Novem mestu, bi morale delati vse organizacije v mestu in na vasi. Od julija 1951, ko je bil izvoljen sedanji odbor, se je število članstva povečalo za več kot 100%, tako da imajo že 216 članov. Urejena je kartoteka članstva, pobrana članarina in izdane legitimacije ter značke. Zjad pregledujejo teren, če je morda še kdo, ki ni član, a ima pogoje za sprejem v ZB. Pregledali bodo tudi vse podpore in ugotovili morebitne napake. Odbor poveča vso ekbr partizan-skim sirotam. Ko bo organizacija popolnoma urejena, bo to delo glavna ekbr odbora.

25. oktobra zvečer je imela organizacija redni letni občni zbor. Udeležba je bila prav dobra. Na dnevnem redu so bile med drugim tudi volitve novega odbora. Navzoči člani pa so odločno izjavili, da so z delom dosedanjega odbora popolnoma zadovoljni in so soglasno izvolili dosedanji odbor, razen enega člana, ki so ga zamenjali zaradi nedelavnosti. Sklenili so, da bodo v mesecu de-

cembu imeli večjo prireditev, čisti dobiček pa bodo porabili deloma za spomenik padlim borcem v Novem mestu, deloma pa za podpore revnim partizan-skim družinam. Med eklepi je tudi nadaljnje utrjevanje organizacije.

Odločen je bil tudi soglasni sklep, ki ga je sprejelo in podpisalo vseh 67 navzočih članov organizacije in ki je naj-boljši odgovor vsem poizkusom protiljudske duhovščine. Glasi se:

»Podpisani člani ZB II. terena v Novem mestu, zbrani na občnem zboru naše organizacije, zahtevamo v imenu 216 članov našega terena, v imenu opomina na naše najboljšje tovariše in tovarišice, ki so med NOB žrtvovali za domovino, evobodo in socializem svoja življenja, in v imenu srečne bodočnosti našega mladega pokolenja, da ljudska oblast v našem okraju s pomočjo članov naše organizacije, s sodelovanjem vseh poštenih ljudi in z vsemi svojimi organi budno spremlja delo ostankov reakcije. V zadnjem času se množijo pojavi, da dvigajo razni reakcionarji svoje glave in govorijo, da se vracamo na »staro pot«. Med reakcionarji so razni protiljudski duhovniki, ki znova izkoriščajo vereka čustva preproste ljudstva. Ti duhovniki zahtevajo, da bi jim ljudska oblast dovolila poučevanje verouka na naših šolah. Zato prosimo, da OLO odločno prepove poučevanje verouka vsem tistim protiljudskim duhovnikom v okraju, ki na kakršnekoli način nesproučujejo socialistični graditvi naše domovine in ki nimajo za vzgojo otrok nobenih moralnih vrlin. OLO naj bi pregledal tudi vsa do sedaj izdana dovoljenja za poučevanje verouka in jih odzvel vsem takim duhovnikom, ki nimajo nobene pravice do vzgoje naših otrok.

Resolucijo, ki je bila navdušeno sprejeta, so poslali Okrajnemu ljudskemu odboru Novo mesto.

Bela krajina proslavlja 32. obletnico SKOJ

V vseh osnovnih šolah in gimnazijah Bele krajine so imeli v preteklih tednih predavanja o pomenu 32. obletnice ustanovitve Saveza komunistične mladine Jugoslavije. 28. oktobra so imeli na črnomaljski gimnaziji zaključni del proslav s krajšim kulturnim programom in sprejemom 30 mladincev v mladinsko organizacijo.

O. K.

Izobraževalni tečaji in ljudske univerze na Kočevskem

Frontni odbori v kočevskem okraju razpravljajo te dni o organizaciji izobraževalnih tečajev v zimskem času. Po dosežanih predlogih predvidevajo v okraju 28 izobraževalnih tečajev v vseh večjih krajih, ljudske univerze pa bodo zaenkrat v Kočevju, Ribnici in Sodražici. K.

Ustanovitev Društva za olepšanje mesta Kočevje

Skrajna in nujna potreba, dati mestu Kočevje lepše in kulturnejše zunanje lice, je privedla do ustanovitve novega društva. Po prvih esetankih iniciativnega odbora je bil dobro obiskan občni zbor, na katerem se je ustanovilo »Društvo za olepšanje mesta Kočevje«. Na občnem zboru je bilo opaziti veliko zanimanje za delo društva in pripravljenost navzočih za sodelovanje. Tovariši in tovarišice, izvoljeni v upravni odbor, so nam zagotovili, da bo društvo uspevalo; potrebno bo pa sodelovanje ostalega članstva kakor tudi vsega prebivalstva mesta.

Namen društva je razvijati in pospeševati množično udeleževanje pri urejanju in olepšanju mesta Kočevje, upoštevajoč pri tem osnovna načela narodnogospodarskega in socialno-političnega razvoja mesta. Društvo bo iniciativno in

dejansko podpiralo potom svojih članov mobilizacijo ljudskih množic mesta za ureditev in zgraditev olepševalnih objektov, naprav, nasadov in parkov mesta tako v gradbeno-tehničnem, turističnem in zdravstvenem pogledu. Nujna naloga društva bo tudi vzgoja prebivalcev mesta za čut čistoče in reda.

Delo bo dovolj, bo pa v korist skupnosti. Društvo bo dobrodošla vsaka moralna in materialna pomoč s strani organizacij, podjetij in vseh prebivalcev mesta.

—ko.

V KOČEVSKEM OKRAJU MISLIJO NA SLOVENCE V TRSTU

Frontovci kočevskega okraja so podarili za zgraditev kulturnega doma Slovencev v Trstu 72.000 din. Zbiranje denarnih prispevkov se nadaljuje.

Gozdovi so naše veliko narodno bogastvo. Ali dovolj skrbimo zanjet

Od tedna do tedna

S pičlim rezultatom je v preteklih dneh zmagala na politivah v Angliji konservativna stranka, angleški kralj pa je poveril sestavo nove britanske vlade voditelju te stranke — Winstonu Churchill. Čeprav je volilo kandidata laburistične stranke nekaj nad 13.900.000 volilcev, Churchillovi pristaja pa so dobili 200.000 glasov manj, je zastareli volilni način omogočil zmago konservativcem, ki so dobili v parlamentu 18 poslancev več. Zunanji svet posebno zanima, kakšna bo zunanja politika Churchilla, ki je že pred volitvami postavljaj zahteva po »Angliji močne rok«. Zanimiv odgovor na to vprašanje je podal napredni angleški javni delavec in bivši laburistični poslanec Konni Zilliacus dopisniku Slovenskega poročevalca na kongresu za mir v Zagrebu, ko je med drugim dejal:

»... Večina delavcev je bila nezadovoljna že za laburistične vlade, vendar pa so se protestov vzdržali zaradi lojalnosti. Sedaj pa se bodo borili proti konservativni stranki in svojim delodajalcem in sledili laburističnim voditeljem, ki ne mislijo, da je oborožitev v tolikšni meri potrebna, da je treba breme pravično razdeliti, v zunanji politiki pa pokazati več neodvisnosti od ZDA. Konservativna vlada z večino 18 glasov bo preslaba, da bi se spuščala v politične pustolovščine, ki bi bile neprikljubne, ali pa da bi se učinkovito borila proti delavskemu razredu. Obljubila je, da ne bo preklcala zakonov o nacionalizaciji rudarstva, transporta, četudi bo morda nekatere izmed njih reorganizirala. Denacionalizirala pa bo industrijo jekla in železa, s čimer bo pa zašla v težkoče, ki ji prav gotovo ne bodo všeč.

Konservativna vlada bo kot vsaka druga nova vlada nekaj tednov ali mesecev uživala medene tedne. Zato pa bodo pozneje njene težave toliko večje. Imela bo zelo burno in tudi zelo kratko življenje, ker bo laburistično gibanje pod vplivom delavstva razvilo bolj odločno zunanje in notranje politično stališče. Ne bo pa se spremenilo stališče Velike Britanije nasproti Jugoslaviji, ki uživa pri obeh strankah velike simpatije. Ker bi bil vsak napad na Jugoslavijo napadalnost mednarodnega značaja, bo Anglija storila za njeno obrambo vse, pa tudi stopila v splošno vojno. Anglija je odločena Jugoslaviji v okviru možnosti pomagati dograditi njeno gospodarstvo in ohraniti njeno samostojnost.

»Trdne vlade« Churchill seveda ni mogel postaviti že zaradi tega, ker ima za seboj le šibko večino v parlamentu. Laburisti so v predvolilni kampanji označili Churchilla kot »starega viktorijanca«, vnetega pobornika britanskega imperalizma, ki je sodeloval v vseh vojnah, ki jih je imela Anglija na prelomu med zadnjima stoletjima. Označevali so ga kot človeka, ki bi lahko izzval novo vojno. Kako daleč bodo se gale »reformacije« novega angleškega predsednika vlade, kako daleč se bo spustil s »trdo roko« na Srednjem in Bližnjem vzhodu, v Perziji, v bitki za Sueški prekop, kakšno stališče bo zavzel do narodov dežel »Britanske skupnosti« itd. je seveda vnaprej težko ugotavljati. Gre namreč za vprašanje, ali bo ostarelemu in tmoglavemu Churchillu uspelo zavreti — rekli bi — naravni proces zatona nekdanjega močnega britanskega imperija, ali pa je hudo-mušna zgodovina prav njemu namenila vlogo grobokopa« (dr. D. Savnik, Slov. poročevalac, 28. oktobra).

MEDNARODNI DEČJI FOND UČINKOVITA POMOČ OTROKOM VSEGA SVETA

Kdor je imel priložnost obiskovati letos v maju naše podružnične osnovne šole, se je moral čuditi dejstvu, da so bili šolarji skoraj brez izjeme vsi lepo rdečelčni in krepki, da jih je bilo veselje pogledati. Število bolehnih in zdravstveno šibkih otrok se je proti prejšnjim letom občutno znižalo. Poleg tega so se učenci dokaj radi in dobro učili; dokaz za to so kar primerni šolski uspehi. To je razumljivo. Kako naj bi zahtevali od učenca, ki prihaja v šolo iz oddaljene vase največkrat brez izdatnega zajtrka, pozimi pa še prezebel in premočen, da bi zbrano sledil pouku? Če je pa otrok dobro hranjen, ima tudi več moči in volje za učenje, laže je zbran; misli se mu ne motijo okrog lačnega želodca.

Da je bilo stanje po naših šolah tako zadovoljivo, se je treba predvsem zahvaliti izdatni pomoči Mednarodnega dečjega fonda, ki že nekaj let sem vzdržuje po naših šolah šolske mlečne kuhinje, v katerih so vsi količnik socialno ali zdravstveno ogroženi šolarji dnevno prejemale po skodelico toplega mleka ali kreme in dobršen kos kruha, premazanega z maslčico. Ta pomoč je krepko podprla prehrano naših otrok, da so se lahko pravilno telesno in duševno razvijali, zlasti v naših pasivnih krajih.

Znaten del pomoči šolskim mlečnim kuhinjam pa je prispevala tudi naša ljudska oblast še posebej izven mednarodne organizacije. Tako so samo izdatki za kruh, eladkor in kavnine nadomestke v novomeškem okraju v preteklem šolskem letu presegle 300.000 dinarjev. Te stroške je kril iz svojega proračuna Okrajni ljudski odbor Novo mesto, zavedajoč se pomena dobre prehrane šoloobvezne mladine.

Pa ne samo šoloobvezni otroci, tudi naši dojenčki in predšolski otroci so bili deležni podobne pomoči v prehrani. V ozkem okviru članka nam ni mogoče navajati vseh količin vitaminskih pripravkov, polnomastnega mleka in ribjega olja, ki so ga zaužili po zdravstvenih ustanovah in materinskih posvetovalnicah dojenčki. Ne moremo tudi navajati količin

sira, eladkorja, kakava in mleka, ki so jih v zadnjih letih prejeli odraslejši otroci v otroških vrtcih, osnovnih šolah in internatih. Vendar pregledimo vsaj na kratko nekoliko zanimivejših števil.

V mesecu marcu letošnjega leta je Mednarodni dečji fond v novomeškem

fonda smo za to pomoč vse premalo hvaležni. Premalo mislimo na to, da je pomoč prihajala k nam ravno ob času, ko smo imeli največje težave v prehrani in v našem socialističnem gospodarstvu sploh, najprej zaradi dobro poznane sovražne informbirojevske politike, potem

Kdo bi ne bil vesel takih zdravih, mladih korenjakov? V življenju se gotovo ne bodo ustrašili nobenih težav.

okraju delil pomoč 37 ustanovam. Od tega je prejemale hrano 8 materinskih posvetovalnic, dva delilna centra AFZ, 2 okrajna delilna centra, 17 šolskih mlečnih kuhinj, 3 dijaški domovi in 5 drugih ustanov. V vseh teh ustanovah se je krepčalo z dodatno hrano okrog 330 dojenčkov, čez 700 otrok v predšolski dobi, čez 2250 šolskih otrok in dijakov, 150 nosečih žena in 100 doječih mater. Vsi ti koristniki so dobivali dodatke stalno v kratkih razdobjih, učenci pa redno vsak dan. Prav ta redna pomoč je privedla do tako prečipeljivih uspehov.

Organizaciji Mednarodnega dečjega

pa še zaradi dolgotrajne suše. Poudariti je treba, da Mednarodni dečji fond te pomoči ni pošiljal kot brezplačni dar. Sredstva za prehrano, ki smo jo dobivali, so zbirale in se zbirajo vse države — članice tega fonda, Jugoslavija je prav tako izpolnila in še izpolnjuje svoje obveznosti do Mednarodnega dečjega fonda in izdatno prispeva kljub slabšim možnostim denarna sredstva, iz katerih nabavlja organizacija hrano za potrebno pomoč vsem potrebnim otrokom v svetu.

Takih držav, ki so pomoči za otroke potrebne, je še mnogo in marsikje so potrebe mnogo bolj pereče kakor pri nas. Zato bomo lahko razumeli, da bo v bodoče pomoč Mednarodnega dečjega fonda naši državi precej manjša kakor je bila doslej. Toda dosedanja uspešna praksa dopolnilnega prehranjevanja, predvsem šolske mladine, narekuje, da je treba s šolskimi kuhinjami nadaljevati, čeprav ne bo več direktno pomoči od Mednarodnega dečjega fonda v večjem obsegu. Treba je poiskati domače vire in sredstva, da bomo našim otrokom v šoli lahko nudili tudi v bodoče priljubljeno skodelico mleka. Glavni odbor Rdečega križa Slovenije je prav zato pokrenil posebne zbiralne akcije po vsej republiki, katerih namen je zbiranje finančnih sredstev za šolske kuhinje, del nabranega pa bomo prispevali za pomoč socialno ogroženim otrokom drugih držav. Na zbiralna akcija naj bi ne šla mimo nas neopažena, kajti s prispevki skrbimo za naše lastne otroke, za naš naraščaj, katerega smo dolžni vzgojiti v telesno močne in duševno razvite državljane.

Ce bomo s tega stališča gledali na pripravljajočo se zbirko, nam ne bo težko pritrjati si skromen prispevek. Podpiranje Mednarodnega dečjega fonda naj nam bo važna, a ne težka dolžnost! L. M.

Razpored prostovoljnega dela kolektivov v Novem mestu

- 3. novembra: VTP, MLO, Godno gospodarstvo
- 5., 6., 7. novembra: Mestna podjetja po posebnem razporedu, poverjenstvo za komunale zadeve pri MLO.
- 8. novembra: Uprava Narodne milice. Poverjenstvo za notranje zadeve, množične in ostale organizacije.
- 9. novembra: Privajni obrtniki, Odkupno podjetje, Cegrad, »Krkas«.
- 10. novembra: Tovarna Igrač.
- 12. novembra: Kremen, Okrajni odbor ZVVI, Zito-fond.

Čimveč pridnih rok, tem prei bo mesto dobilo tepe podobno!

Odkup belih žit v Beli krajini tik pred zaključkom

Do 23. oktobra so v okraju Črnomelj odkupili 95 odstotkov po planu predvidenih količin belih žit. Največje zaoznanke imajo še v krajevem ljudskem odboru Suhor.

Skrbimo za pogodovanje in spoštujemo predpise o vsechnji

Pisali smo že v našem listu, da je spomladansko pogodovanje v novomeškem okraju prav lepo uspelo. Blizu 120 tisoč sadik je bilo posajenih na površini 45 hektarov. Večji del tega je pod nadzorstvom gozdarjev in učitelstva posadila šolska mladina, precej pa so posadili tudi kmetje sami. Razveseljivo je, da se je več kot 75% vseh spomladaj posajenih sadik lepo prijelo, kar je zasluga skrbnega dela pri saditvi, pa tudi obilica padavin v letošnjem letu ima za to nekaj zasluga. Na nekaterih parcelah, kjer so gozdni posestniki sami pogodovali, je odstotek rastočih dreves še večji.

Zdaj pa je čas za jesensko pogodovanje. Okrajni načrt predvideva za jesensko pogodovanje 30 hektarov gozda. Za to površino imajo pripravljanih 62.000 sadik in okrog 800 kg semena jelke, smreke, javora, črnege in belega gabra ter domačega kostanja. Ta načrt bo mogoče izpolniti le, če se bodo gozdni posestniki sami pravočasno pobirali za pogodovanje.

Posebno priporočljivo je, da se vsak kmetovalec zaima za sajenje domačega kostanja, ki uspeva po vsem okraju razen v Suhu krajini. Kostanjev les je dragocen, pa tudi sad je zelo okusen. Strokovnjaki so s poskusi ugotovili, da je najboljši čas za sajenje kostanja v jeseni, in sicer na ta način, da z železnim drogom napravimo v zemljo luknjo, globoko do 50 cm. V to luknjo nasujemo do višine 12 cm pod rušo drobne hrlice, na to položimo sad, ki ga nato zasipamo z zemljo. V tak način posajen kostanj je najbolj varen pred mišmi. Tudi za sajenje orehov je tsk način najbolj priporočljiv. Sadiati pa je treba dokaj gosto, saj se pozneje sadike lahko presadijo. Kostanjevi nasadi se zelo dobro obnesejo zlasti ob železniki progi, kjer se radi pojavijo gozdni požari. Kostanjev listje se namreč na tleh zlepi in dosti bolj zadržuje vlago kakor listje drugih listavcev.

V kraške terene eta veliko bolj priporočljiva bor in duglazija namesto jelke in smreke. Dočim jelka in smreka dobro raste le v zatišju pod dolinami, pa posebno bor raste na vsakem še tako izpostavljenem peščenem svetu. Ko pa se enkrat razraste borov gozd, so dani pogoji za rast tudi drugega drevesja.

Seveda pa je veliko premalo, če skrbimo samo za pogodovanje, že obstoječe gozdove pa puščamo v nemar in delamo z njimi dostikrat kot svinja z mehom. Mnogo gozdov nam je za dolgo dobo let

uničil nenasitni okupator s svojim zločinskim ropanjem, pa tudi sami smo dostikrat šli preko predpisov o čuvanju in varstvu gozdov. Če samo pomislimo, koliko so nam dali gozdovi pri obnovi požgane domovine in kolik je njih delež pri industrializaciji in elektrifikaciji države, da ne govorimo o drugih koristih, ki jih ima vse naše gospodarstvo od gozdov — potem moramo priznati, da je treba gozdomu redu in pravilnemu izkoriščanju posvečati mnogo več pažnje.

Po uredbi o sečnji lesa v gozdu je vsak gozdni posestnik dolžan pred sečno obvestiti okrajnega gozdarja, da mu odkaže drevesa, katera bo lahko posekal. Brez odkaza okrajnega gozdarja je sečnja lesa v gozdu pod kaznijo prepovedana. To uredba gozdni posestniki in tudi kmetijske zadruge odnose le mani manipulanti kmetijskih zadrug zelo malo spoštujejo. Po navadi vložil koristnik lesa prošno za sečnjo in gre takoj sekat, še preden dobi rešitev. Skoda, ki zaradi tega nastaja v gozdu, je velika in bo treba v bodoče kontrolo v gozdu zoostriiti. Kako malo odgovornosti čutijo nekateri do gozda, ki je pravzaprav skupna last, kaže primer Franca Zamide iz Uršnih sel, ki je svoj mladi gozd posekal na golo brez vsakršnega dovoljenja poverjenstva za gozdarstvo.

Priznati je treba, da slaba strokovna usposobljenost okrajnih ločarjev ni bila v prid pravilnemu izkoriščanju in čuvanju gozdov. Da se temu odpomore, je okrajno poverjenstvo za gozdarstvo letos v juniju organiziralo desetdnevni tečaj za vse ločarje in člane gozdne milice. Tečaj, ki je obsegal teoretično in praktično delo v gozdu od zbiranja semen pa do sečnje, je prav dobro uspel. Na tečaju so predavali okrajni poverjenik za gozdarstvo Lojze Furer, okrajni gozdar Stefan Podlessek in ing. Franjo Suštar iz ministrstva za gozdarstvo.

Gozdovi so naše veliko bogastvo, zato moramo pogodovanju in pravilnemu izkoriščanju posvečati kar največ pažnje. Ne sme se več dogajati, da se cele parcele sekajo na golo in les samo delno izkoristi, kot je bilo to več primerov v Suhu krajini, ker je to neprecenljiva škoda za vse naše gospodarstvo.

Pri jesenskem pogodovanju imejmo pred očmi resnično bogastvo našega »zelenega zlata«, ki predstavlja neprecenljiv zaklad našega vseljudekega premoženja. P. R.

HIGIJENSKI KOTIČKI IMAJO VELIK VPLIV NA ZDRAVSTVENO VZGOJO MLADINE

Prvi zbor Republiške zveze kmetijskih zadrug Slovenije

(Nadaljevanje s 1. strani)

mogoče samo na večjih agrarnih kompleksih, kar se tako razume samo po sebi. Toda mi danes ne postavljamo pred vas pogoja: združujte svoja posestva v zadruge, potem vam bomo pa dali mehanizacijo, marveč postavljamo samo to, naj bodo stroji in glavne proizvodne naprave skupna zadrzna last, da bi mogli biti kar najbolj racionalno izkoriščeni. Prav tako naj bi splošne kmetijske zadruge razvijale svojo gospodarsko podjetnost in agrotehničnih ukrepov za zboljšanje kmetijske proizvodnje in posameznih njenih panogah, v močnejši specializaciji na področju živinoreje, mlekarstva, sadjarstva in podobno, posebej pa bi podčrtali potrebo zadrznih investicij za intenzivnejšo obnovo sadovnjakov in vinogradov ter prav posebno intenzivnejše povrtništvo, da o notranjem kreditiranju iz zadrznih hranilnih vlog in trgovinski izmenjavi kmetijskih in industrijskih proizvodov niti ne govorim.

MI SE NA NOBEN NAČIN NE SMEMO ZADOLVOLJEVATI Z DOSEJENIM POVPREČJEM

intenzivnosti kmetijske proizvodnje in misliti, da kmetijsko proizvodnjo v Sloveniji ni moči povečati. Samo poglejmo napredne dežele. Nizozemska ima 21 odstotkov kmetijskega prebivalstva in slabo tretjino več agrarne zemlje kakor sama Slovenija, s katere pa se prehranjuje 10 milijonov prebivalcev. Podobno ima

Danska 24 odstotkov kmetijskega prebivalstva, prehranjuje pa vse ostalo prebivalstvo. Obe imata pa poleg tega velik izvoz agrarnih pridelkov. V Danski predstavljajo agrarni proizvodi dve tretjini vsega izvoza.

Navajam te primere, ker so zares impresivni — poučni, ker te dežele zares predstavljajo višek tega, ka se s smotrnim gospodarjenjem da dobiti iz zemlje. Za njimi je še ogromno drugih dežel, ki so pred nami. Jugoslavija pa je na splošno znana kot zaostala v rentabilnosti kmetijske proizvodnje. Sovjetskih kolhozov pa v nobenem pogledu ne moremo jemati za primer, ker je tam izrazito ekstenzivno obdelovanje zemlje, kjer je produktivnost poljedelstva kljub vsej mehanizaciji nizka in je sistem v kolhozih enak sistemu birokratsko centralističnega upravljanja v državni oblasti in gospodarstvu, kjer kmetovalci nimajo besede pri upravljanju, ne čutijo ne zemlje in proizvodnje kot svoje, ker so reducirani na navadne najemne delavce kakor v kapitalističnem gospodarstvu, kjer ni sence o kakem demokratičnem upravljanju po samih proizvajalcih.

Naši socialistični nameni so, da tudi v kmetijstvu gremo k napredku, dvigu produktivnosti dela — in s tem k blaginji delovnega človeka — z vzbujanjem zavesti samega kmetovalca, da gre na pot vzajemne pomoči v kmetovanju, na pot zavestnega sodelovanja v demokratičnem upravljanju kmetijskega gospodarstva.

MED OMAMO, PRIVIDI IN SMRTIO

Na vprašanje, kaj pozna človek najstrašnejšega in najskrivnostnejšega, bi smeli odgovoriti: strup! Da, strup je posebej skrivnostnega in strašnega; kaj nam lahko pove kemija o strupih? Vae? V resnici nam ne pove drugega, kakor da se posamezni strupi sestojijo v nekem določenem razmerju iz določenih prvov. Toda strupi ostanejo kljub vsemu skrivnostni ter strašni. Ne moremo še vedno dovolj dobro razumeti, zakaj najmočnejši strupi učinkujejo tako silno na človeka in živali ter ubijajo skoraj trenutno. Kako je mogoče, da lahko tako neizmerno majhna količina neke snovi ustavi mogočen življenjski proces?

TELO SE NE MORE BRANITI PROTI STRUPOM

Strupi se zdijo najstrašnejši povsem upravičeno. Človek preboli marsikatero, včasih izredno hudo rano. Živijo celo ljudje, ki so prestali rano srčne mišice. Nešteti ljudje so izgubili vse ude, pa so vendar ostali pri življenju. Se številnejši so ljudje, ki so prestali najhujše nalezljive bolezni. Človeško telo se nenehno bojuje z nešteviliimi škodljivimi bakterijami; pogosto se zelo dolgo upira najstrašnejši bolezni, ki med njimi jetika ni zadnja. S človeškim srcem se ne more primerjati niti najboljši stroj, saj deluje v tako različnih pogojih in celo v spremembi toplote skoraj do 100 stopinj C;

noben stroj bi ne vzdržal takoli in deloval tako pravilno brez prestanka. Toda človeško telo je povsem brez moči proti strupom. Upira se boleznim, bakterijam, spremembam toplote — ne more pa se upreti strupom. Razmerje med učinkovitostjo in količino pri strupih se lahko primerja te z razmerjem med tema čimteljema pri razstreljivih.

DRAMATICNA BOTANIKA...

V Mehiki je izšla knjiga nekega profesorja (V. A. Reko) pod naslovom »Magični strupi«. Pisee je s to knjigo dokazal, da ni na svetu nič bolj fantastičnega kakor sama — čista, protokolarirana in z lekarniško tehniko kontrolirana — resnica. V določenih primerih je botanika bolj dramatična kakor karkoli poznamo v literaturi. Razprave o opojnih strupih so deležne še vedno usode nekdanjih publikacij o veneričnih boleznih: moramo svarljivo naglašati, da neznanje sicer ni greh, da pa ne obvaruje človeka pred paralizo. — Citatelju ne bo škodovalo, če se seznanj nekoliko s skrivnostmi »magičnih« strupov; ni nevarnosti, da bi ga začelo mlkati preizkušanje nevarnih mamil. Da bi vendar koga ne zapustila pamet in bi se ne skušal omamljati s silno nevarnimi rastlinami, so navedena lo

imena rastlin v jeziku domačinov, ne pa botanična, in sicer imena iz krajev, kjer alkohol, ki se nam zdi neškodljiv, igra enako vlogo kakor pri nas nenavadna mamila, ker jih nismo vajeni. Ne pozabimo, da je Evropec odporen le proti alkoholu!

»OPOJNOST BOGOV«

Tako imenujejo pesniško rastlino peyoti. Pravi jo ji tudi »klicar prividov«. Domačini zvečijo to mamilo, ki je silno grenko. Kdor prvič vzame v usta mamilo, ne more razumeti, kako je moglo priti komu na misel, da bi iskal v tej grenkobi opojnost. Učinek se kmalu pokaže, a ni nič prijeten: začne te tiščati v glavi, vrti se ti in postane ti slabo. Postaneš utrujen, nejevoljen. Čez dve uri po uživanju peyotla je treba leči. Na mah te prevzame omama. Vse okrog tebe postane vabljivejšo, radostnejšo in jasno kakor ob krasnem poletnem jutru. Barve postanejo čudovito čiste in sijajne, zrak je kristalno čist, predmeti neverjetno plastični. Če zapreš oči, »zagledaš« barvne tokove, slapove in vodomete briljantov, vrteča se ognjena koleasa. Slišiš tako nebeško godbo, kakršna je mogoča le v sanjah. Omejenec vidi tudi osebe, ki jih priključo domišljija v

blaženosti. Prividi se počasi razblinjajo in omamljenec zaspi. Zbudi se povsem zdrav.

TODA EVROPEC...

Tako učinkuje peyotel na domačine. Domačin si kupi vstopnico v raj z dvema urama morske bolezni. Evropec pa... Reko je navedel v svoji knjigi opis »opojnosti« pri Evropeu, ki se je podvrjel poskusu. Izobražen mlad možki je povzjel vprico zdravnikarja, lekarnarja in svojih prijateljev obrok peyotla. Naslednji dan je narekaval opis svojega videanja: »Le s težavo sem odpiral oči. Brž ko sem jih zaprl, so začeli sršeti okrog mene v kaskadah pisane dragotine. Bile so neverjetno jasne in sijajne. Okrog pa je vladala veličastna tišina. Ležal sem neboginjo. Nenadno se je začelo nekaj dvigati pred menoj in začutil sem na očeh nekaj veka dva hladna in vlažna prsta. Bila sta ledeno hladna. Kaj je to? Naglo sem prestrašen vstal. Strmel sem v temo. Bila je temna noč. Stenska ura je besno mltila, nenadno pa se je ustavila — brez vzroka. Potem sem zaslišal tiketanje žepne ure. Naključje? Vtem sem začutil leden prepih, kakor da je šel kdo nevidno mimo mene. »Kdo je?« Postava je molčala. Pač pa se je

nekaj znanilo ob vzhodu počivalnika in zopet izginilo, kakor da je za trenutek posvetila luna. Zaprl sem oči, vendar sem videl moža, oblečenega v orientalsko nošo, rjavega, ostro oblikovanega obraza, suhega in koščenega. Ob rokah je imel, kakor se je zdelo, dve veliki kovinsko modri kriili. Pojav je osvetljevala ostra svetloba.

»Za vraga, kdo si?«
»Ne boj se, je odgovoril neznanec.«
»Kako ste prišli sem? Kdo ste? Pojdite!«
»Smrt sem,« je dejala prikazen nežno in kakor da se opravičuje. Evropec pa... Nehote sem se pogrbil za glavo. Ali blaznim? sem se vprašal. Skozi priprta vrata je pronicala v sobo močna, slepeča svetloba. Zaslišal sem ropotanje s stoli. Družba v sosedni sobi se je začela razhajati in vsak je šel popil kozarec piva. Zunaj so vozili mimo avtomobili in natančno sem razlikoval štiri motorje. Torej ne spim in se mi ne sanja. Vendar prikazen ni izginila. Pograbil sem kozarec, ki je stal na nočni omarici in ga vrgel v prikazen. Kozarec je padel v brezno, kajti nisem slišal zvenetka črepinj.
»Krečvilo sem si zatiskal oči, prikazen pa sem vendar videl. Sree mi je besno utripalo, kakor da je hotelo pred obličjem smrti dohiteti vnaprej cela leta. Strašno, smrt!
Prikazen je začela zopet govoriti. Govorila je s prijateljskim glasom. »Prijatelj, pomiri se! Saj nisi prvi, ki sem

IZPRED SODIŠČA OBJAVE

S POKVARJENIMI MAKARONI SI JE ZASLUŽILA KAZEN

Pecca Dragan, kuharica v menzi učencev v trgovini v Novem mestu, je letos 13. septembra zakuhala juho s pokvarjenimi makaroni, zaradi česar se je morala zagovarjati pred sodiščem. Plešivni in črvi makaroni bi lahko povzročili zastrupljenje abonentov. Zagovarjala se je, da je makarone pred kuho oprala, toda v temni veži ni mogla opaziti, da so neuzetni. Sodišče jo je navzlic temu opozorilo za krivo, kajti makarone, ki so že dalje časa etali v eklatidšču, bi bila morala pred uporabo dati v preiskavo v živilski laboratorij, kakor je to predpisano za vsa količaja sumljiva živila. Obsojena je bila na 500 din denarne kazni in 100 dinarjev povprečnine.

ZARADI DEŽNIKA BO SEDELESE MESEC DNI

Janez Gorenc, cigán brez stalnega bivališča, je nekoga popoldneva letos vedel pod kozolecem nad Gotno vasjo. Tja se je zatekal tudi Kozoglavova punčka s Sv. Jošta, ko se je vračala iz mešta. Čeprav je imela pri sebi dežnik, ki si ga je prej izposodila v Gotni vasi pri znanih, je hotela počakati sestrico, da bi ekupaj nadaljevali pot. Ker se je med tem zvedrilo, se je cigán ponudil, da bo on nesel dežnik nazaj. Po daljšem prigovarjanju mu ga je dekletce res izročilo, toda Gorenc ga ni nesel nazaj lastniku v Gotno vas, pač pa ga je njegova neporočena žena zastavila v Smihelu za 300 din, čeprav je bil vreden 1800 din.

Pred okrajnim sodiščem, kamor je bil pripeljan iz zapora, je cigán Janez odkrito priznal očitno goljufijo, izgovarjal pa se je, da je potreboval denar za slike za legitimacijo in si je na ta način hotel pomagati za trenutne zadrege. Po njegovem zatrjevanju je imel namen dežnik vrniti lastniku, pa so ga prej prijeli organi LM.

Sodišče je Gorencu obsodilo za navdnevo goljufijo na mesec dni zapora, s čimer se bo njegovo »goetovanje« v zaporu, kjer že prestaja eno kazen, podaljšalo še za mesec dni.

ZA 36 KUPONOV 3 MESECE ZAPORA

Bivši upravnik čevlarskega podjetja KLO Suhor, Mohor Alojz, je prijavil 20. septembra 1950 postajati LM v Metliki tatvino 36 kuponov za popravilo čevljev, ki jih pa v rešnici ni bilo. Zato tudi dejanje prijavljeno milici, ni bilo storjeno. Sam je kupone razdal privatnim kmetom, ki do tega niso bili upravičeni. Tudi ni vodil blaginjske knjige in kartoteke materiala od 28. septembra 1950 dalje in je s tem škodoval podjetje KLO za 89.838 dinarjev. Obsojen je bil na plačilo stroškov kazenskega postopka, povračilo stroškov KLO Suhor 14.500 din in na tri mesece zapora.

IZKORIŠČEVALSKA POSTREŽNICA

To se je zgodilo v Bell krajini. Resnici na ljubo pa bodi povedano, da takšni, kakršna je izkoriščevalska postrežnica, o kateri pišemo to zgodbo, le niso vsi Belokranjci, ki po pravici še vedno slove po svoji postrežljivosti, gostoljubnosti in dobrotnosti.

V neki vasi ob Kolpi je čela. V tej čoli učita učitelj in učiteljica, ki nimata ničesar drugega razen skromnega pohištva v žilskem stanovanju. Nimata niti niti niti žive, nimata lastnih otrok, še kokiči ne.

Dolenjci!

Naročite DOLENJSKI LIST sinovom, znancom in okrožnikom, ki služijo vojaški rok v Jugoslovanski armadi! Hvaležni vam bodo za pozornost in novice iz domačih krajev!

Naročajte na DOLENJSKI LIST svojece, znance in prijatelje, ki živijo v raznih krajih Jugoslavije!

Razveselite z vestmi iz stare domovine Dolenjce izselence v Ameriki in drugih delih sveta! Naročite jim DOLENJSKI LIST, ki jih bo obveščal o domačih dogodkih, jim prinašal partizanske spomine, novice in jih seznanjal z našim življenjem!

Poslijte nam naslove svojecev, partizanskih oficirjev in tovarišev, ki delajo v raznih krajih Jugoslavije v državni ali politični službi, da jim pošljemo DOLENJSKI LIST na ogled!

ga obiskala — in ne zadnji. Vsi se morajo sprizniti s tem. Njegov glas je zvenel mirno, pomirjevalno, prijetno. Tako govorijo stari zdravniki z otroci. Zašel sem se otesati strahu. Odprl sem oči in gledal smrti v lice. To je bil približno trideset let star možki, prikupne zunanosti. Nenadno sem sprevidel, da je bil podoben meni, kakršen sem bil, ko mi je bilo trideset let namreč moji sliki v ogledalu. Na čelu na levi je imel brazgotino, po rani, ki jo je zasekala sabla, brazgotino, ki jo imam na desni.

Smrt!
Prokleta sleparija — sem si dopovedoval — saj kaj takšnega ni mogoče na svetu! To je le privid! Poleg v sosečni sobi so ljudje! Naj vrag vzame tega zavedal, sem zopet omahnil v prepad slepila. Pred menoj je stala smrt!
»Ali moram umreti?«

Ozrl se je name tako dobrotljivo, tako neskončno usmiljeno! Še zdaj vidim pred seboj morje pozabe, ki sem ga videl v njegovih očeh.
»Saj nisi smrt! Življenje si, ki se je prišlo poslavljati!« — Mož je strmel v prazno in molčal. Potem je dejal: »To je t. Pojdi!«

Nisem razumel, kam naj grem. Sploh nisem nič razumel, imel sem le edini občutek: strah.
»Zelo si močen,« sem dejal. Molčal je.
»Zakaj si obleden? Vselej sem si te zamišljal kot okostnjaka s koso in mrlvaško lobanjo.«

Ker pa sta oba že priletela, si je učiteljica, ki je boleha in je težko izvrševala službene dolžnosti in opravljala gospodinske posle, zatekla postrežnico za pomoč v gospodinjstvu. Našla je 17-letno dekletko, ki ni znala ne kuhati ne likati. Kuhala in likala je učiteljica sama, postrežnica pa je zasedla za gospodinjstvo ter njezega moža ukrat v treh tednih oprala perilo, sicer pa opravljala drobna dela v gospodinjstvu, ki jim je bila dorasla; nosila je vodo iz vodnjaka pred šolo, prinesla v kuhinjo drva iz drvarnice za šolo, pomivala kuhinjsko posodo, pometala kuhinjo in dve sobi — in konci!

Za to pomoč pri gospodinjstvu je učiteljica obljubila postrežnici, ki je imela pri njej tudi hrano in svojo lastno, popolnoma opremljeno sobico s posebnim vzhodom, mesečno plačo 1800 din. Postrežnica je bila ob nastopu službe s temi pogozi zadovoljna, zlasti se, ker ji je učiteljica obljubila, da bo z dnem, ko se bo z novo uredbo o plačah nje sami povisala plača, izboljšala v istem razmerju plačo tudi postrežnici.

Postrežnica je nastopila službo 20. septembra, socialno čuteča učiteljica pa ji je 1. oktobra namesto 600 din, kolikor bi postrežnici pripadalo plače za 10 din v septembru, plačala 1200 din. Krajevni ljudski odbor je v začetku oktobra delil bonuse, pa je tudi omejenim postrežnici dal 250 industrijskih bonov in 205 prehranbenih bonov. Od teh 205 bonov je učiteljica dala postrežnici še 100 bonov, ker si je dekletko kupilo blago za perilo za 360 bonov. Ker so boni po 4 din, je prejela postrežnica samo v bonih 1440 din.

Preskrba drv za šole še vedno ni urejena

Naglo se bliža zima; že sedaj je hladno vreme, vendar še marsikatera šola ni preskrbljena s kurivom. Na Dolenjskem drv ne manjka, saj jih celo izvažamo vsak dan

Republiško tesarsko podjetje »TESAR«
v Ljubljani, Parmova ulica 45,
potrebuje za posek jelovega lesa večje število
gozdnih delavcev sekačev
Plača po dogovoru. Za hrano in stanovanje je preskrbljeno. — Zglasite se vsak delavec med 7. in 15. uro pri sekretarju podjetja na gornjem naslovu.

»še več takih tečajev!« pravijo v Črnomlju

V Črnomlju so pretekli teden uspešno zaključili enomesečni tečaj uslužbenecv krajevnih ljudskih odborov in podjetij KLO ter OLO. Na tečaju so se udeleženci izpopolnili v administrativni stroki in nekaterih šolskih predmetih. Vsak dan so imeli po osem ur predavanj, poleg tega pa so nameščenci med tečajem opravljali tudi delo v svojih ustanovah in podjetjih. Tečajniki so bili s predavanji zelo zadovoljni, pokazali pa so tudi vzorno mero prizadevanja, da bi razširili svoje znanje in s tem več koristili KLO in podjetjem.

Kino
Kino Novo mesto predvaja:
Od 2. do 6. novembra: ameriški film »Tisoč in ena noč«. Predfilm: Oton Zupančič.
Od 7. do 8. novembra: ameriški film: »Sedmi križ«. Predfilm: Filmske novice št. 37.
Od 9. do 12. novembra: francoski film »Brata Bouquingant«. Predfilm: Tikveš.

Oglas
VEČJE ŠTEVILU DOBRIH ČEVLARSKIH POMOČNIKOV sprejme takoj Industrija čevljev MLO Novo mesto. Plača po uredbi. — Stanovanje za samec bi se do dogovora eventualno dobilo tudi pri podjetju.
KUPIM MANJSI MLIN ali pa ga vzamem kjer koli v našem za več let. Prevzamem tudi morebitne oštkarje. Ponudbe na naslov: Uprava »Dolenjskega lista«, Novo mesto, pod »Mlin«.

Ko je postrežnica zašla (v delovnem času) učiteljice copate, je dobila za to delo nagrado 100 din. In ker je vestna gospodinja svojo postrežnico tudi takoj prijavila za socialno zavarovanje, je prejela naloz za plačilo 344 din zavarovalnine.

Vse to pa pobožnim ženicam ni bilo všeč in so dekletko ter njeno mater hujskala, naj pusti službo pri učiteljici, češ da je niti k maši ne bo pustila. To pač zato, ker niti učiteljica niti njen mož ne hodita k maši. Mimogrede: niti učiteljica niti njen mož dekletko nista branila v cerkev in je šla vsako nedeljo k maši, kjer sta smatrala, da ji njene osebne svobode ne smeta krniti.

15. oktobra pa je postrežnica dejala: »Če mi ne boste 1. novembra plačali namesto 1800 din celih 2600, bom zapustila službo.« Učiteljica je računala in računala in ko je sprevidela, da njeni dohodki takšnim pretiranim zahtevkom ne morejo služiti, je postrežnici plačala za polovico meseca oktobra dogovorjeno plačo 900 din in dekletko odslovila.

Ce izračunate izdatke, ki jih je učiteljica plačala za postrežnico za njeno 20-dnevno delo, katerega je lahko opravljala v svilenih nogavicah, boste dobili skupno vsoto 2384 din. Pristojte zraven še izdatki za hrano in stanovanje in razmišljajte, kdo je boljše odrezal: učiteljica, ki je študirana ženska ali postrežnica, ki ne zna kuhati ne likati!

V tej historični tekmi za pretiranim zahtevkom je učiteljica kapitulirala. Danes je spet brez postrežnice, a k maši, vseeno ne hodi. In pobožnim ženicam sijejo obrabi od zadovoljstva, ker so — zmagale. R. Z.

Nova poštna tarifa

bo občutno zvišala tudi opominse stroške, ki gredo v breme vseh tistih naročnikov, ki še vedno niso poravnali zaostankov neplačane naročnine do konca leta 1951. Zato ponovno prosimo vse naročnike, da takoj poravnajo zaostalo naročnino, ker jih homo sicer ponovno opominjali, list pa jim bomo ustavili. Opominski in ostali odvetniški stroški gredo izključno v breme nedrskih plačnikov.

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE V SEMIČU

V Semiču bodo 4. novembra odkrili spominsko ploščo na stari šoli, kjer so bili leta 1944 tečajji za voditelje Zveze komunistične mladine Jugoslavije. Ob tej priliki bo priredila tamkajšnja mladina krajšo proslavo s kulturnim programom, pri katerem bo sodelovala črnomaljska godba. Popoldne bo v Semiču zabavna prireditev s šaljivimi prizori.

Oglas
VEČJE ŠTEVILU DOBRIH ČEVLARSKIH POMOČNIKOV sprejme takoj Industrija čevljev MLO Novo mesto. Plača po uredbi. — Stanovanje za samec bi se do dogovora eventualno dobilo tudi pri podjetju.
KUPIM MANJSI MLIN ali pa ga vzamem kjer koli v našem za več let. Prevzamem tudi morebitne oštkarje. Ponudbe na naslov: Uprava »Dolenjskega lista«, Novo mesto, pod »Mlin«.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR NOVO MESTO

Predsedstvo
Da se zaščiti ceste pred poškodbami all manjšimi okvarami, izdaja Okrajni ljudski odbor Novo mesto na osnovi 2. čl. 2. točke zakona o delu ljudskih odborov, okrajev, mest, ki so izločena iz okraja in mestnih rajonov ter na podlagi 30. in 33. člena razdelka 3. točke 8. Splošnega zakona o ljudskih odborih

odlok
1. člen
Ceste in javne poti spadajo k splošnemu ljudskemu premoženju, ki ga je treba ohraniti v dobrem stanju in čuvati pred poškodbami. V kolikor niso v varstvo cest izdani po splošnem kazenskem zakonu ustrejni predpisi, se odreja njih zaščita po nižje navedenih določbah.

2. člen
Z denarno kaznijo do 2000 din ali s kaznijo zapora do 6 dni se kaznuje:
1. Kdor vlačil po cesti posekana debla, hlode, trame in podobno ali take predmete spuša preko cestnih robov in s tem kvaril ceste.
2. Kdor zastpa cestne jarke in propuste all neupravičeno prekopava ceste in premeša odtok vode.
3. Kdor na cestnem pasu kosil, pulil travo, pase živlino, seka all poškoduje drevje in obira plodove.
4. Kdor izpodkopava podporne all obložne zidove na cesti, kvaril ograjo all druge cestne objekte.
5. Kdor po cesti prevaža zemljo, kamele in podobno z vozilom, iz katerega izgublja ta material in ga pusti ležati na vozlišču.
6. Kdor brez odobrenja postavlja po cesti all ob cesti tračnice.
7. Kdor sklada na cestišču les, gradbeni material in pod.
8. Kdor ne pošlata ceste, katero je ob oranju ponesnažil.

3. člen
Ta odlok začne veljati z dnem objave v »Dolenjskem listu«.
S. f. — s. n!
Tajnik OLO: Perc Zvone, I. r. Predsednik OLO: Zuzelj Martin, I. r.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR NOVO MESTO

Predsedstvo
Zaradi ureditve obratovalnega časa v trgovinah izdaja Okrajni ljudski odbor v Novem mestu na podlagi 2. čl. točka 2. zakona o delu ljudskih odborov, okrajev, mest, ki so izločena iz okraja in mestnih rajonov ter 33. čl. Splošnega zakona o ljudskih odborih na svojem rednem zasedanju dne 5. 10. 1951

odlok
o obratovalnem času za trgovinske obratovalnice.
1. člen
Trgovine so odprte ob delavnikih od 8. do 12. ure, ter od 14. do 17. ure. V poletnih mesecih maj, junij, julij, avgust in september so trgovine odprte od 7. do 12. in od 14. do 18. ure.

KOTIČEK ZA GOSPODINJE

Pralne obleke shranjujemo čez zimo vedno oprane, vendar nepoškodovane, ker se sicer lomijo.
Mazeže od olja v podlogi odpravimo z drobno zmetim plovcem, ki ga potresemo na mazed.
Od dežja premočeno črno svilenole obleko dobro obrišemo s čisto krpo, razprostrimo čez mizo in poskrbimo z gobbo, namočeno v odcejeno črno kavo; vsi mazedi bodo izginili. Nato zlikamo obleko na narobni strani z vročim likalnikom, in sicer na pivničku.
Ostanki svilenega blaga so prav dobri za poliranje oprave.
Črve v lesu zatiramo najuspešneje tako, da najprej odstranimo s sekačilo črvojedino, nato pa nakapamo ali vbrizgamo v luknjice (toda samo podnevi) etra, bencina, petroleja, salmiakovega cveta ali pa terpentina in nazadnje zamašimo luknjice s steklarskim kitom. Drug uspešen pripomoček je, če opravo, ki se je je lotil črv, žvepljamo.
Nadležne dilačice odpravimo, če jih vsak dan zdrgnemo s plovcem in namazemo zjutraj in zvečer z mešanico enega dela vode, enega dela vodikovega superoksida in enega dela salmiakovega cveta ter jih pogoesto sončimo.

2. člen
Uredništvo in uprava »Dolenjskega lista« sta se PRESELILA v nove prostore na Ljublanski cesti št. 25 (v hišo dr. Glohvernika) Naslov za pismenko in ostalo pošto: Novo mesto, poštni predal 33. Telefon: 127

Mestni ljudski odbor Novo mesto objavlja, da bo v torek 6. novembra 1951 ob pol 7. uri zvečer v Domu ljudske prosvete v Novem mestu ZBOR VOLIVCEV za vse terene z naslednjim dnevnim redom:
1. Prijateljstvo okolinskih vasi k bodoči Mestni občini Novo mesto.
2. Prelmenovanje mestne ulice in trgov.
3. Razno.
Pozivamo vse volivce, da se zbora volivcev polnoštevilno udeležijo.
MLO Novo mesto

Mestni ljudski odbor Novo mesto opozarja svoje komiteje, da v bodoče na vseh poštah pošiljkah, naslovljenih na Mestni ljudski odbor v Novem mestu, vedno označijo tudi »POSTNI PREDAL št. 30«
Pe 15. novembra 1951. leta pošta ne bo vlagala nobene pošte v predal brez označbe številke in tudi ne bo prevzela nobene odgovornosti, ako pošiljka ne bo pravočasno dostavljena. MLO Novo mesto

POZIV
Osebo, ki je plačala 17. oktobra 1951 na pošti Metlika din 87 kot naročnino za Franca J. Kočevarja, Box 431 Kimberlen B. C. Canada, prosimo, da takoj sporoči z dopisnico svoj točen naslov na upravo »Dolenjskega lista«.

OBVESTILO
Vse dopisnike, naročnike, bralce in dobavitelje »Dolenjskega lista« ponovno prosimo, da na mpošlejo pismenko, denarno in ostalo pošto na naslov: Uredništvo (oz. uprava) »Dolenjskega lista«, Novo mesto, poštni predal 33.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Kapucinski trg 3 — Poštni predal 33 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 616-1-90323-1 — Četrtneta naročnina 75 din, polletna 150 din, celoletna 300 din — Naročnina se plačuje vnaprej — Tiska tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

»Pojdi.«
»Toda... jaz...«
Ozrl se je name pronicljivo s črnimi, nevarno se lesketajočimi očmi in napravil gib, kakor da me hoče pograbiti za roko. V tistem trenutku sem začutil, da se je vse v meni krčilo. Noge sem imel v trenutku ledene, glavo težko. V notranjosti sem čutil, kakor da mi splahnevaajo obisti. Na vrtu je cvrčal murn, na dvorišču je lajal pes, ker so odhajali lekarnarjevi gostje. Sli so čez vrt in potem, da bi si skrajšali pot, čez polje. Stari zdravnik se ga je malo nalezil; nekolkilo se je opotekal in nosil je hlevsko svetliko na čelu vrste ljudi. S čim sem vse to videl? Z očmi? Nemogoče! Ležal sem vznak negibno kakor hlod na postelji. Vse moje telo so bile oči. Videl sem tudi v svojo notranjost, videl, kako je delovalo sree. Čudno, grozno čudno. Pred menoj pa je stalo nekaj prozornega, vendar otipljivega — smrt.

sem, oči mi je zalila kri. Skočil sem s postelje in se vrgel na prikazane. Tako daviš steklega psa, tako vržeš prsi v oči zveri, ki te je nenadno napadla neoboroženega, in tako grabiš v obupu po kačah, ki te uvijajo. Skočil sem na strahilo, ki se je postavilo med me in moj »jutric, in besno sem mlatil okrog sebe, ne da bi vedel, po čem sem udaril. Zažvenketalo je steklo, slišal sem ropot padajočih stolov in mize, nakar sem ga pograbil.

Spoprijela sva se čez pleča tako tesno, da se mi je ustavl dih, nakar sva padala spoprijeta. Končno se mi je posrečilo zajeti sapo in si oprostiti levico — pograbil sem ga za grlo. Hropel je in se dušil dvakratno, kajti nabral se je mojih sil, ko mi je pošla sapa. Čim sem ga pa treščil s pestjo po ustih, mi je moral vrniti moč. Da, vračal mi jo je; začel se je razblinjati in zagledal sem, da mi je ostala v rokah njegova rjava, zlomljena roka, ki je imela okrog zapetja še zapetnico iz modrega, bleščečega, skoraj prozornega jekla. V grozi sem opazil, da je začel konec zapetnice izginjati v tleh in da se je nekdo vlekel za njo v podzemlju. Bilo je strašno ostudno. Izpustil sem roko in zaslišal, kako je žvenketalo, bobnelo in treščilo v kleti, nakar je vse izglinilo v zemlji kakor velik črv. Polastila se me je zaspanost...
ZAKAJ OMAMLIENEC MORI?
Tako torej učinkuje pezod na Evropece. Ne verjamemo, da bi se Evropeec vnel

za to mamilo, če ve, kakšen je učinek. Toda pisec knjige o mamilih pravi: »Nevarnost je v tem: kar je zdaj opoj poglavarja črnece, utegnejo jutri začeti prodajati v razkošnem velikomestnem baru kot novo modno, razvratno norost.« — Iz opisa Evropeca o učinku pezotla zvemo marsikaj zanimivega ter tudi spoznamo, zakaj blazni ali opiti ljudje morjajo: bi-jejo se za življenje s smrtjo. Pri tem je vseeno, za kateri goltanec pograbijo.

Med strašnimi omamnimistrupi peyoti ni edini. Neko drugo mamilo imenujejo domačini »vino mrtvega moža«. Bilka toloachi »ukroti moža«; vsebuje snov, ki učinkuje na uživalec tako, da se spreminijo v tigre ali pse, kakor se jim zdi, da so. Mineapalli, »bilka smrtice« ali camotillo vsebuje strup, ki je zaradi njega baje izgubila razum Charlotta, vdova po mehškem cesarju, ki so ga ustrelili v Mehiki. Charlotta so zastrupili...
»ALI SI ŽELITE LEPE SANJE?«
To se je zgodilo v mestu ob meji med Mehiko in Zedinjenimi državami. V predmestju je ogovorila tučja mlada ženska. »Ali si želite lepe sanje?« je vprašala iz teme. Ni veroval svojim ušesom, toda mehka roka se je oklenila njegove roke in med očarljivim smehljajem je začela nekaj čebijati o »injekcijah« Pričakoval je nedvomno neka; drugega. Dekle, ki je bilo po zaslugi vodikovega okisa plavalaska, se ni dalo ugnati. Vneto mu je prigovarjalo, naj ji sledi ter

2. člen
Ob nedeljah in državnih priznanih praznikih morajo biti vse trgovinske obratovalnice zaprte.
3. člen
Izvršilni odbor se pooblašča, da sme po potrebi na predlog KLO obratovalni čas podaljšati, skrajšati ali pa izpremeniti, ako so za to po krajevnih potrebah podani utemeljeni razlogi.

4. člen
Vodje obratovalnic, ki se ne bi držali odredene obratovalnega časa, bodo kaznovani z denarno kaznijo do 2000 dinarjev.
Krsitve tega odloka zastarajo v 6 mesecih.
5. člen
Ta odlok začne veljati z dnem objave v »Dolenjskem listu«.
S. f. — s. n!

Tajnik OLO: Perc Zvone, I. r. Predsednik OLO: Zuzelj Martin, I. r.
Novo mesto, 5. oktobra 1951.

Uredništvo in uprava »Dolenjskega lista« sta se PRESELILA v nove prostore na Ljublanski cesti št. 25 (v hišo dr. Glohvernika) Naslov za pismenko in ostalo pošto: Novo mesto, poštni predal 33. Telefon: 127

Mestni ljudski odbor Novo mesto objavlja, da bo v torek 6. novembra 1951 ob pol 7. uri zvečer v Domu ljudske prosvete v Novem mestu ZBOR VOLIVCEV za vse terene z naslednjim dnevnim redom:
1. Prijateljstvo okolinskih vasi k bodoči Mestni občini Novo mesto.
2. Prelmenovanje mestne ulice in trgov.
3. Razno.
Pozivamo vse volivce, da se zbora volivcev polnoštevilno udeležijo.
MLO Novo mesto

Mestni ljudski odbor Novo mesto opozarja svoje komiteje, da v bodoče na vseh poštah pošiljkah, naslovljenh na Mestni ljudski odbor v Novem mestu, vedno označijo tudi »POSTNI PREDAL št. 30«
Pe 15. novembra 1951. leta pošta ne bo vlagala nobene pošte v predal brez označbe številke in tudi ne bo prevzela nobene odgovornosti, ako pošiljka ne bo pravočasno dostavljena. MLO Novo mesto

POZIV
Osebo, ki je plačala 17. oktobra 1951 na pošti Metlika din 87 kot naročnino za Franca J. Kočevarja, Box 431 Kimberlen B. C. Canada, prosimo, da takoj sporoči z dopisnico svoj točen naslov na upravo »Dolenjskega lista«.

OBVESTILO
Vse dopisnike, naročnike, bralce in dobavitelje »Dolenjskega lista« ponovno prosimo, da na mpošlejo pismenko, denarno in ostalo pošto na naslov: Uredništvo (oz. uprava) »Dolenjskega lista«, Novo mesto, poštni predal 33.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Kapucinski trg 3 — Poštni predal 33 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 616-1-90323-1 — Četrtneta naročnina 75 din, polletna 150 din, celoletna 300 din — Naročnina se plačuje vnaprej — Tiska tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

Gumb prišljemo tako, da zabodemo tam, kjer naj bo prišit, bučico, nakar ga prišijemo in šele potem potegnemo bučico iz blaga. Takšen gumb ni pretrdo prišit in se dalje časa ne odtrga.

Mokrega krzna ne smemo sušiti pri peči all pri ognjišču, ker postane usnje trdo, dlaka pa krhka in se rada lomi. Iz mokrega krzna spravimo najprej vodo tako, da česemo dlako s krtačo. Krzno nato počesimo na zraku. Ko je suho, ga iztepemo in počesemo z redkim glavnikom.

Vijak ne zarjavi, če ga, preden ga zavijemo, pomočimo v zmes grafitu in mazilnega olja ali pa grafitu in loja.

Čopli moramo osušiti, kakor hitro ga prenehamo rabiti. Čopice od lakastih barv izperemo v terpentinu in nato v mešanici špirta in bencina all benola. Čopice od kisa izperemo v vroči vodi, od oljnih barv pa v terpentinu. Čopice, ki so se strdili, ker jih dolgo nismo rabili, obesimo v posodo s terpentinom all pa močno raztopimo sode, toda tako, da se čopci ne dotika tal.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Kapucinski trg 3 — Poštni predal 33 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 616-1-90323-1 — Četrtneta naročnina 75 din, polletna 150 din, celoletna 300 din — Naročnina se plačuje vnaprej — Tiska tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

da bosta povsem sama. Pravkar je bila pri njih racija, zato ni nobene nevarnosti, ker policija ne prihaja nikdar dvakrat v isti noči.
Neizkušeni tujec je privolil. Zaspal je sen, ki se iz njega ni več zbudil. Naslednji dan so listi poročali, da je bil v »betri greha« najden neznanec, po vsej prikljiti tujec. Kaže, da je postal žrtev nesreče, ker ni nobenih sledov, da bi bil umorjen. Njegove istovetnosti niso mogli ugotoviti, ker pri mrtvem niso našli nobenih listin, obraz so mu pa ogledali psi ali podgane.

»Injekcija«, ki jo je obljubljala plavalaska tučja, ni imela nič skupnega z brigavajem z zdravniško brigadnico; takšnega orodja tam sploh ne poznajo. Namesto nje uporabljajo »goteroc«, preprosto pripravo, podobno polnitu naliivnega peresa starega modela. K tej pravi pritrđijo s pomočjo žvečilnega gumija injekcijsko iglo. Pri »injekcijah« je treba pritisniti na kroglico gumija in igla se zabode v roko ali stegno. Postranskega pomena je količina morfija in eli je igla čista ali ne. »Gostec« ni treba vpraševati po ceni »injekcije«; dekletke potrpežljivo čaka, da kose zaspil, nakar mu izprazni žep. Ostale naloge so preproste. Prihodnji dan deklet stanuje že drugje.
To ni zgodba iz kriminalnega romana; v imenovani knjigi so zbrani podatki, ki dokazujejo, da se podobne strahote dogajajo — dokazi so v policijskih aktih.
(Dalje prihodnjik)

S srčno krvjo so zalivali belokranjski junaki rožo svobode

Proti koncu oktobra 1941 se je prva partizanska četa, ki je takrat taborila pri Kozlovi vodi nad Tančjo goro, pripravila na prvo večjo akcijo. Ob viharnem vremenu so med hribov za taboriščem odmevali ostri strelji. Mladi fantje partizani so se urili v streljanju. Prva večja akcija na Dolenjskem, pri kateri naj bi sodelovale vse takratne partizanske edince, je bila predvidena na zgodovinskem Krškem polju.

IZ BELE KRAJINE NA KRŠKO POLJE

Belokranjska četa se je 28. oktobra 1941 odpravila na pot. Pod vodstvom Lojzeta Fabjana je šla čez Tančjo goro, Dobljice, Stražni vrh, Tušev dol in Rodine pri belem dnevu z razvito zastavo, čeprav so bili v Črnomlju Italijani, kakor tudi na Olovškem mostu. Popoldne istega dne je bila četa že na Smuki pri Semeču, kjer je bila javka za vse ostale skupine, ki so se imele pridružiti belokranjski četi. Tu se je pridružila tudi Semeška četa. Partizani so se na tem kraju zadržali eno noč in en dan. Ves čas je snežilo in ko so drugi dan okrog 4. ure popoldne zapuščali Smuko, so v meteu gazili sneg do kolen. Dobro pol ure po odhodu čete so se na Smuki že

dali, tako da so komaj rinili naprej. Pod večer so prišli iz hote med Radoho in Lazami. Na smrt utrjene in izčrpane borce je vabila vas s toploto in počitkom. Sklenili so, da prenočijo v Gor. Lazah ter naslednjega dne nadaljujejo pot.

Predno so se spustili v vas, so tjakaj poslali patruljo, če morda niso v vasi Italijani. Ko so ugotovili, da Italijani v vasi ni, so krenili med hiše. Ob njihovem prihodu sta bila pri Plutu dva delavca iz Radoha, ki sta kmalu odšla. Po večerji so legli. Polovico čete je počivala pri kmetu Plutu na hlevu, druga polovica pa pri kmetu Šoberju v hiši.

IZDAJALCA NA DELU...

Italijani so bili takrat že na Radohi, kamor so najbrž sledili četi vse do Ceremošnjic. Kaže, da so imeli Italijani namen prenočiti na Radohi in naslednjega dne nadaljevati akcijo. Delavca, ki sta prišla na Radoho, pa sta izdala partizane Italijanom in jih okrog 9. ure zvečer pripeljala na Gor. Laze.

Utrujena četa je počivala komaj kakih 10 minut, na kar je vrglo borce po konci dvije streljanje iz strojnica, pušk ter eksplozivne bomb Italijani so obko-

Partizanski stražar

bijali so se v smeri Pribišja in Semeške gore. Od čete, ki je štela 30 mož, se jih je prebilo le 9. Na Lazah jih je ostalo 18, na Uršnih selih so še isto noč ujele partizane Cerjanca in ga na mestu ustrelili, v Pribišju pa partizana Mihele, ki so ga po strašnem mučenju ustrelili meseca decembra v Ljubljani. Predal se je le Korelec, ki je postal izdajalec.

Italijanske odinice, ki so štejele kakih 1000 vojakov, so še tri dni ostale na Gornjih Lazah ter iskale partizane. Pomagali so jim Kočevarji iz Dol. Laz, ki so mrtve partizane vlačili skupaj, privezane za vozove ter jih izmahljali tako, da jih Šober ni več poznal. Gospodarja Pluta je že med borbo Italijan prebodel z bajonetom, ker se je uprl, ko so zahtevali, da bi metal partizane s hleva. Tudi Šobarjevem so vse uničili. Iz Šobarjeve družine sta pozneje dve hčerki padli kot partizanki v Cankarjevi brigadi.

Tudi Italijani so imeli okrog 30 mrtvih, ker so partizanske krogle zadele v gruče. Že po noči so jih odpeljali na Uršna sela. Preživeli partizani so se prebili na Semeško goro in se vrnili v etojo postojanko pri Kozlovi vodi. Že po nekaj dneh pa so jih tudi napadli Italijani, katere je pripeljal izdajalec Korelec.

Tragedija na Lazah je globoko odjeknila v srcih belokranjskega ljudstva. Mogočen srd je vzplamtel v novih borcih, ki so se čedalje večjemu številu začeli zapuščati domove in odhajati v evobodne gozdove, ljudstvu v pomoč.

Spominska plošča, ki so jo belokranjski borci te dni vzdali na Lazah, je po desetih letih tragedije prve Belokranjske čete tudi zunanji vidni znak naše večne hvaležnosti padlim junakom. Med nami živijo in vedno bodo ostali med nami — naši prvi borci z Laz, ki so prizgali partizanske ognje v letu 1941. Visoko je vzplamtel njihov kres; živ je in bo ostal živ v ljudstvu, ki zvešto izpolnjuje oporoko padlih herojev.

Staroslovenska grobišča v Črnomlju

Dnevni tisk je pred dnevi poročal, da so pri razčiščenju ceste skozi Črnomelj naleteeli na ostanke starih grobišč. Po zaslugi tovarišice Angele Kvasove, učenke okrajnega ljudskega odbora v Črnomlju, smo o tem obvestili vodstvo Dolenjskega muzeja v Novem mestu, to pa Narodni muzej v Ljubljani. Objavljamo članek tovariša Vinka Šribarja, namučena arheološko-prahistoričnega oddelka Narodnega muzeja, ki vodi topografska dela pri posnemaju arheološkega terena v Črnomlju in se rad odzval prošnji, da seznanimo bralce o važnem odkritju staroslovenskega grobišča v Beli Krajini.

Poročali so že iz Črnomlja, da je pri poglobljanju glavne ulice v Črnomlju pred cerkvijo buldožer priril na dan več človeških kosti in razni kovinski ženski nakit. Kasneje izvršena raziskovanja s strani ljubljanskega Narodnega muzeja so dognala naslednje: med okostnjaki, ki jih je buldožer izkopal in drugimi, kasneje izkopanimi, razlikujemo tiste, ki so bili zakopani v plasti humusa v globini 30—35 cm, in druge, v plasti ilovice 60—70 cm pod površino zemlje. Okostnjaki v ilovici so imeli v večini primerov zraven tudi nakit, medtem ko so okostnjaki v vrhnji plasti brez vsakih okraskov. Gornji mrtvici so pokopani v smeri severozahod-jugovzhod z zelo majhnim odklonom črte vzhod-zahod; dolnji pa severovzhod-jugovzhod z močnim odklonom od črte vzhod-zahod. Okostnjak v gornji plasti, izkopan na vogalu pred šolo, ima prekritizane roke, pri dolnjih pa opazimo oglje, posebno med nožnimi kostmi. Kake posebne antropološke razlike med enim in drugim mrtvicem ni. Razen navedenih predmetov ni nobenih značilnosti pogrebne kulture. Pod kostmi v grobu na cesti med cerkvijo in med poslopjem komiteja so bili ostanke predzgodovinske keramike (halštatske) in žgane kosti.

Da bi dobili jasnejšo sliko, je treba pogledati v preteklost Črnomlja. Prezbitelj cerkve sv. Petra je nastal v prvi

polovici 13. stoletja. Okrog cerkve se je takoj formiralo pokopališče, ki je bilo v uporabi do začetka 19. stoletja. Med tem časom je bilo pokopališče večkrat prekapano in kosti prenesene k cerkvi sv. Duha. V ta čas segajo tudi grobovi iz vrhnje plasti, to je tisti do 35 cm globine. Odkod pa grobovi v nižji plasti? Na to vprašanje naj odgovore najdemo predmeti in pogrebna kultura.

Obsenčnik iz bronaste iz obroška, dveh zvončkov in vezi za spenjanje. Premer žiče obroška je 1,5 mm. Zvončka sta z odprtina obrnjena drug proti drugemu. Premer zvončka na obrošku je 6 m. Obsenčnik je po izdelavi tipičen primer staroslovenske belobrdsko kulture. Vsi ostali obsenčni obeski so skoraj iste izdelave in torej tudi pripadajo isti kulturi. Izjemo dela križasti obsenčni obesek, ki pripada keltaški staroslovenski kulturi.

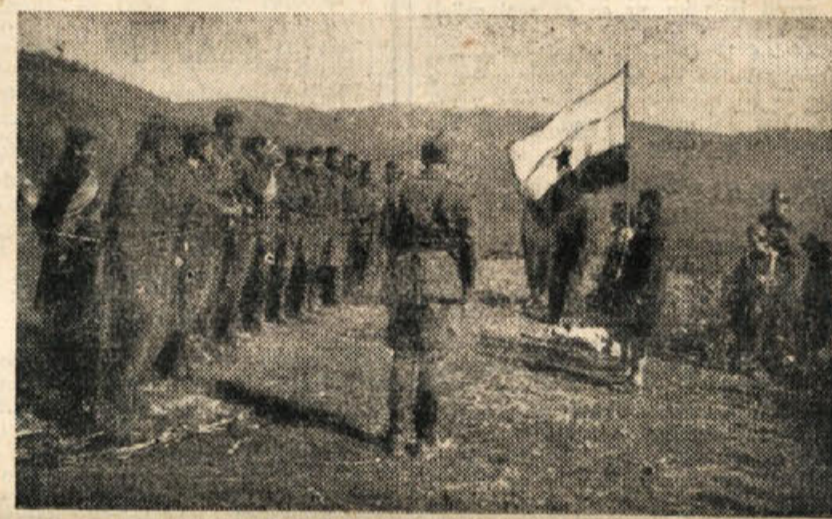
Razen bronastih predmetov je bilo tudi nekaj srebrnih; teh je bilo največ v grobovih pred cerkvijo. Razen več srebrnih ploščic, za katere še ni ugotovljeno, h kakšnemu predmetu pripadajo, so našli tudi prstan iz legure srebra, ki spada do izdelavi v že omenjeno belobrdsko staroslovensko kulturo.

Vsa pogrebna kultura in najdeni predmeti pričajo torej o starih Slovanih belobrdsko kulture, ki so že pod vplivom Keltacht (po dr. Jožetu Kastelicu). Po vsej verjetnosti spada grobišče v 9. in 10. stoletje.

Ostanki predzgodovinske žare pod staroslovenskim grobom med cerkvijo in poslopjem komiteja pa nam dajo pravico domnevati, da je na istem mestu bilo halštatsko grobišče.

Z ozirom na to, da je do sedaj to edino staroslovensko najdišče na Dolenjskem in klasičen primer arheološkega terena, zasluži sedanje in bodoče izkopavanje vso znanstveno pažnjo.

Vinko Šribar

Mladinke izročajo zastavo partizanski četi

Partizani na pohodu

pojavi Italijani, ker so zvedeli, da se tam zbirajo partizani. Vedel hudega enežnega meteža, ki je sproti zavejal gazi, niso našli poti za partizani in so se brez uspeha vrnili v Semeč.

Z RAZVITO ZASTAVO MIMO OKUPATORJEVIH POSTOJANK

Četa je prišla do večera na Gornje Laze, kjer je prenočila pri kmetu Šoberju in Plutu. 30. oktobra zgodaj so partizani krenili ekoraj po meter visokem enegu skozi Radoho na Podgrad. Vodil jih je Jože Košir, ki jim je bil iz Novega mesta dodeljen za vodnika. Nad Stopičami so zavili na cesto, po kateri so šli kar pri belem dnevu z razvito zastavo v čaču, ko so ljudje hiteli od maše. V sosedni vasi so zvedeli, da so jih višje na cesti v zasedi čakali karabinjerji, ki pa so se umaknili in sporočili novico o partizanskem pohodu v Novo mesto.

1. novembra je četa krenila proti Krki, katero je dosegla pri gradu Otočcu. Tu so hoteli prekorščiti Krko po lepem lesenem mostu, kakor je bilo dogovorjeno; most pa je bil porušen in v gradu Italijanska zaseda. Komandir je z nekaj fanti iskal čoln za prevoz čete, toda zaman. Šest ur so čakali na vodnika, ki je odšel v Novo mesto, da bi omogočil prehod na kak drug način. Po daljšem posvetovanju se je četa zednila za vrnitev, od koder so prišli.

V SNEGU IN METEU SPET NA TEŽKO POT

Znova je belokranjska četa gazila sneg, to pot iz previdnosti po drugi poti. Minevala je noč brez spanja. Vsi utrjeni in premočeni, so se partizani 2. novembra približali vasi Ceremošnjice pod Težko vodo. V vas so poslali patruljo, da bi dobila nekaj hrane. Kakor hitro pa se je patrulja odpravila, je naletela na karabinjerje in se z njimi spopadla. Karabinjerji so pobegnili, četa pa je morala znova na pot brez vsake hrane in odmoru. Med potjo so se borci od slabosti in napora večkrat seese-

li Plutovo hišo in gospodarsko poslopje, kjer so na hlevu spali partizani. Skupina partizanov pri Šoberju je bila v trenutku zunaj in odgovorila na napad. Boj je divjal pri polni luni na razdaljo nekaj metrov. Kmalu so Italijani zazgali Plutu hlev in skedenj, da je bilo svetlo

Franc Košir, eden izmed preživelih partizanov belokranjske čete, sedaj predsednik OLO Črnomelj

kakor podnevi. Takrat so z vso silo udarili na skupino partizanov pri Šoberjevi hiši.

1000 FAŠISTOV PROTI 30 PARTIZANOM

Fantje v gorečem Plutovem hlevu so poskušali z bombami. Ko so skakali iz ognja, so bili drug za drugim prestrašeni. Vsi, ki so spali v tej stavbi, so padli. Partizanska skupina pri Šoberju se je po skoraj enournem boju začela umikati po visokem snegu, obdana povod z obročem. Ročna strojnica, ki so jo imeli s seboj, je bila neuporabna, ker je mitraljezec izgubil namadomestljiv del. Ostale so jim le puške in bombe. Pre-

Kako je s šolstvom v kočevskem okraju

V okraju Kočevje je 25 osnovnih šol, 4 nižje gimnazije (Ribnica, Loški potok, Sodražica, Fara) in višje gimnazija v Kočevju, šola učencev v gospodarstvu v Kočevju ter dvoletna živinorejska šola v Kočevju. Šolstvo na Kočevskem se mora boriti z mnogimi težavami, zlasti še zato, ker marsikje niso šolskega poslopja in je pouk zato raztresen po privatnih hišah. Niso se obnovljena ali na novo zgrajena vsa šolska poslopja, ki so bila v vojni uničena, in bo treba še mnogo dela in denarnih sredstev, da bodo vsi spet prišli do svojih šol. Skoro je že dograjeno novo šolsko poslopje v Pa; pežih ob Kolpi, vendar pa delo zadnje čase stoji, ker ni denarnih sredstev.

Novo šolsko poslopje so zgradili v Oslinici, ki pa še ni dokončno urejeno. Šolo so obnovili v Bostljivi loki. V Ribnici so po vojni popravili in uredili vse šole, v gimnaziji pa bo potrebno urediti še spodnje prostore. V Koprivniku šola še ni obnovljena ter se je sedaj zavzelo državno posvetilo, da bo pomagalo pri njeni obnovi. V Starem logu so bivše šolske poslopje adaptirali v gospodarsko poslopje, otroci pa morajo hoditi v šolo v dve uri oddaljeni Polom. Skrajni čas je tudi, da zgradijo novo šolsko poslopje v Dolenji vasi, kjer je pouk še vedno raztresen po privatnih hišah, kar zelo

otežkoča redan pouk. Na novo šolsko poslopje čaka Gora, kjer bi bilo treba sedanjostavbo za eno nadstropje dvigniti. Šolo bo treba zgraditi v Travi, kjer se to pereča vprašanje vleče že vsa vojna leta. Ljudje bi tudi sami prispevali za gradbeni material. Prav tako čaka na novo šolo Rob, kjer je bilo šolsko poslopje med vojno požgano in še do danes ni obnovljeno. Številni otroci se stiskajo v dveh prostorih nekega starega poslopja in je pouk 5 razredov praktično nemogoč. V Grčaricah bi bilo potrebno šolo modernizirati.

Med najtežjimi problemi je vprašanje šolskega poslopja v Kočevju. Bivše poslopje osnovne šole, ki je bilo med vojno hudo poškodovano, je adaptiralo zase državno posvetilo ter nastanilo v njem živinorejsko šolo. Tako si je morala prosvetna oblast poiskati prostore za osnovno šolo drugod. Za šolo so uredili osnovnošolske učilnice v zgradbi bivše tovarne perila »Kresec«, ki pa nikakor ne odgovarjajo zahtevam sodobnega pouka; premojo jih je za vse razrede, pretisni so in za šolo neprimerni. Porast učencev v Kočevju je iz leta v leto večji. Letos je bila šolska oblast postavljena pred nalogo, poiskati nove prostore za šolo, ker sicer ne bo mogoče vsem učencem nuditi pouka. Po posredovanju Sveta dr-

žavljanov za prosveto in kulturo je Živinorejska šola odstopila osnovni šoli 4 učilnice, s čimer pa je problem le delno omiljen. Od teh učilnic se bo lahko uporabljala le ena, ker ni v ostalih treh inventarje (klopi, katedri, stoli, table itd.). Za nabavo tega bo nujno potreben kredit vsaj 360.000 din. Sramota bi sicer bila, da bi bili trije razredi prazni, medtem ko bi se otroci gnetli v ostalih prenatrpanih prostorih.

Sedanja osnovna šola v Kočevju, ki ima s paralelkami 9 oddelkov, ima na razpolago v bivšem tovarniškem poslopju le 4 učilnice. Te bi lahko sprejele največ 160 otrok, t. j. po 40 učencev v eno sobo — toda učna oseba ima pred seboj reč in piši po 70 otrok v razredu ter mora imeti zato pouk stalno dopolne in popoldne. Razumljivo je, da v takih okoliščinah ni mogoče nuditi otrokom niti zadovoljivega pouka, niti kontrolirati njihovega znanja, še manj pa pričakovati potrebne discipline.

Nadaljnja težava na Kočevskem je pomanjkanje učnih moči in zato letos ni pouka v vseh krajih, kjer bi moral biti, tako n. pr. v Smuki, Starem logu, Nemški Loki, Skrilju in Papežih.

Ovira na poti k izboljšanju šolskih razmer je tudi v tem, da se šolski program običajno za polovico črtajo. — ap.

V Metliki je zaživel BELOKRANJSKI MUZEJ

JOŽE DULAR

Tako se je začelo. Ta je prinesel čutar, oni pisanič, tretji je obljubil šiko na steklo, četrti kolovrat. Metliško Društvo mojstrov je mlademu muzeju izročilo v varstvo pomočniško zastavo in cehovsko skrinjaco s pečatniki, hranilnikom, usnjanim mačkom za denar in dragocenimi listinami. Miza sta se napolnila, treba si je bilo izposoditi še tretjo, toda tudi ta je bila kmalu polna. In ker ni bilo miz in polie, so predmeti romali na tla.

Novo snujoči se muzej je bil v letu 1949 na okraju v Črnomlju deležen le skromne denarne podpore (20.000 din), s katero je bilo kupljenega nekaj metrov trdega in mehkega lesa in so bili poravnani najnujnejši izdatki. Še isto leto je pripravljajni odbor na notranjem odseku pri okraju vložil društvena pravila, ki so bila 3. novembra potrjena, nakaer je bil 10. novembra 1949 sklican ustanovni občni zbor in izvoljen prvi odbor. Društvo je predsedoval prof. Jože Dular, podpredsednik je bil književnik Lojze Zupanc, tajnica Albina Možina in blagajnik Gabriel Zemlja, oba člana učiteljskega zbora tukajšnje gimnazije, medtem ko so bili odborniki metliški meščani Ivan Drobnič st., Božidar Flajšman in Jože Prus.

Novi odbor se je še resneje lotil

dela. Treba je bilo nabaviti vsaj nekaj opreme, tako vitrine, razstavne mize in viseče omarice. Težava pa je bila z mizarji kot z denarjem, saj je 30.000 din, kolikor jih je bilo na okraju za l. 1950 določenih za Belokranjski muzej, zadostovalo komaj za dva ali tri skromne kose razstavne opreme. Tako se je odbor v tem letu omejil v glavnem na zbiranje predmetov, vzdavši že omenjenih nagrobnikov in na ureditev lapidarija. Hkrati je kupil tudi nekaj stekla.

25. februarja 1950 je umrl društveni ustanovni član, književnik Engelbert Gangel in Muzejsko društvo je v dogovoru z Zavodom za varstvo spomenikov v Ljubljani zaščitilo v njegovi rojstni hiši dve sobi in ju naslednje leto ob prvi obletnici pesnikove smrti preuredilo in odprlo javnosti kot Gaglov muzej.

V decembru 1950 je bil drugi občni zbor, na katerem je bil z malimi spremembami izvoljen stari odbor, ki je sklenil, naj se prve zbirke Belokranjskega muzeja odpro 27. aprila 1951. v proslavo 10. obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte. Zato se je odbor takoj dogovoril s tovarno učil v Črnomlju, ki mu je obljubila, da bo do

konca marca v nadurah izdelala nekaj najpotrebnejše opreme (4 vitrine, 4 razstavne mize in 8 visečih omaric). Zal je bila tudi za leto 1951 denarna postavka določena na okraju za Belokranjski muzej, zelo nizka, saj je bilo zanj na razpolago le 60.000 dinarjev.

Novo težavo so spet bile, kje naj bodo te prve razstavne zbirke nameščene. Grad je bil še vedno zaseden in čeprav se je metliški mestni odbor mnogo trudil, mu ni uspelo dobiti primeren prostorov. Tako je bilo treba muzej urediti v obeh dosegljivih sobah v prostori in še v dovolj prostorni sobi v prvem nadstropju mestne hiše, ki jo je MLO Metlika odstopil za ureditev oddelka narodnoosvobodilne borbe.

Ker se je tovarna učil z nabavo razstavne opreme nekoliko zakasnila, je bila otvoritev muzeja preložena na 1. maj 1951. Odboru je bilo za ureditev zbirke na razpolago le nekaj dni, zato mu je prišel iz Ljubljane pomagat ravnatelj v pok. tov. Božo Račič, ki je s sodelovanjem odbornikov v tem piclo odmerjenem času zbirke prav zoderljivo uredil. Zaradi tesno odmerjenega prostora seveda ni moglo vse priti do pravega izraza, kot bi to bilo potrebno. Marsikje predmeti niso zadržali, toda storjeno je bilo, kar je bilo v danih razmerah možno storiti.

Tako so bile letos 1. maja prve zbirke Belokranjskega muzeja pripravljene, da sprejmejo obiskovalce. Vse je bilo domače, priručno, bolj slučajna razstava kot pa znanstveni in sistematični prikaz zemlje in življenja ljudi v deželni med Kolpo in Gorjanci. Skromno je bilo, skoraj preveč začetniško in neobgledno, a vendar dovolj močno, da je v ljudeh zbudilo prijetno zavest, da stoji ob rojstvu Belokranjskega muzeja, ki ima vse pogoje, da se bo s skupnimi napori razvil v pomembno kulturno ustanovo na tem najjužnejšem delu slovenske zemlje.

Tako so obiskovalci z nekako po- božnostjo in pritaženjem začudenjem hodili mimo kučarskih prazgodovinskih izkopanih, si ogledovali bronaste in železne orodje in nakit, fragmente okrašenih lončenih posod, se čudili kotu, kjer je bilo razstavljeno metliško cehovstvo in najstarejše slovenske cehovske listine, ki segajo prav v čas slovenskih reformatorjev. Tu je razstavljena tudi lesena skrinjica Bratovščine rešnjega Telesa s svojimi bratovskimi knjigami, nadalje železna, umetno kovana skrinja na osem zapahov, ki je bila nekoč last metliškega graščaka Zaviška, paradni meč nekdanjega okrsrbnika nemške vitezke komende, legijski meč slovenskih visokošolcev in drugo. Tam spet visi velik metliški grb z dvema krokarjema na mestnem obzidju, kot znamenjema čuječnosti

pred nekdanj pogostimi napadi Turkov. Tu so tudi podobe belokranjskih gradov, puške prednjače, listice za vklepanje, boben metliškega mestnega bobnarja, razne svetilke in drugo. Ob steni stoji kipi iz cerkvice sv. Martina, pod steklom pa so razstavljene knjige in tiskani belokranjskih kulturnih delavcev, rokopisi književnikov, uredniški kovci, etnografij. Tu je tudi edini ohranjeni rokopis Friderika Barage, ki je služboval kot kaplan v Metliki, in ob njem njegova prva izdaja Dušne pašbe. Zraven je razstavljen Navratilov mladinski časopis Vedelj iz l. 1848 in njegov rokopis, nadalje rokopisi obeh Ganglov, Zupancita, Saslja, Barleta, Antona Medveda, ki je bil kaplan v Semeču in Črnomlju, in drugih. Tu je dokaj obširna zapuščina podobarske in slikarske delavnice metliških delavcev, očeta Jerneja in njegovih treh sinov. Tu so tudi skice, fragmenti in kipi Metličana Alojzija Gangla, stvaritelja ljubljanskega Vodnikovega in Valvasorjevega spomenika ter Drame, Tragedije in Genija na ljubljanski operi.

Vseposvoda je še posejano drugih bolj ali manj zanimivih predmetov. Tako se je v kotu za vratji znašel celo zametek bodočega prirodoslovnega oddelka, kjer stoji med pticami, živalski-mi lobanjami in drugim vsajka volkulja, ki so jo letošnjo zimo uplenili metliški lovci.

(Nadaljevanje sledi)